

**In memoriam
Bo Wickman
1917–2007**

Bo Wickman uppsalai nyelvészprofesszor, a svédországi finnugrisztika és hungarológia jeles képviselője, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság (ma: Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság) másfél évtizeden át tevékenykedő elnöke 2007. május 27-én, 90 éves korában elhunyt.

Bo Wickman 1917. szeptember 7-én született Stockholmban. Itt érettségizett és járt egyetemre is. Egyetemi tanulmányainak kezdetén észtországi ösztöndíjat kapott, ami a finnugor nyelvészet felé fordította figyelmét. Az észtt mellett megtanult finnül, majd magyarul is. Nyelvtudásának elmélyítése céljából egy egész tanévet tölthetett a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen. Magyartudását később szótárszerkesztőként, műfordítóként és szakszövegek fordítójaként is kamatoztatta. A finnugrisztikai kutatásokat Björn Collinder vezetésével kezdte el. A finnugor nyelveken (magyar, kisebb balti finn, osztják és szamojéd nyelvek) kívül behatóan foglalkozott szláv, germán és török nyelvekkel is. 1939-ben lett magiszter, 1955-ben szerzett PhD-fokozatot. Értekezése (*The Form of the Object in the Uralic Languages*. Uppsala Universitets Årskrift 6.) alapműnek tekinthető, amelyre ma is hivatkozni szoktak. A disszertáció egyike az olyan tanulmányoknak, amelyben finnugrista részletesen foglalkozik egy nyelvészeti témával: a tárgyias szerkezetnek leíró és történeti kérdéseivel az összes uráli nyelvben. Értekezésének megvédése után magántanári megbízást kapott az Uppsalai Egyetem Finnugor Tanszékén. 1961-től tanárának, Björn Collindernek visszavonulása után, rendes, nyilvános, tanszékvezető egyetemi tanárnak nevezték ki. Ezt az állást nyugalomba vonulásáig, több mint húsz évig látta el.

Professzorként nagy energiával látott hozzá az egyetemen a finnugrisztikai kutatások és az oktatás szervezésének, reformjának kidolgozásához. A finnugor szak (ma is érvényes) négy specializációja, szakiránya az ő nevéhez fűződik. Az általános finnugrisztika mellett négy finnugor nyelv szakirányú képzését vezette be: észtt, finn, lapp (számi) és magyar nyelvet az általános finnugrisztikai tanulmányok harmadik évétől vehetik fel a hallgatók.

Tudományos kutatásainak főbb területei: az összehasonlító finnugrisztika, a lapp nyelv és a szamojéd nyelvek. Foglalkozott az uráli nyelvek vokalizmusának kérdéseivel, feltételezte a metafónia (ablaut) alapnyelvi meglétét. A lappológiai hangtani, morfológiai, szintaktikai és szókészleti munkái és szövegközlései jelentősek. Közülük kiemelkednek a pitei és lulei lapp nyelvjárások fonémakészletének leírásai. A lapp etimológiai szótár sajnos csak tervei között szerepelt. A szamojedológia terén fontosak a jurák tárgyias igeragozással és fonémaállománnyal foglalkozó írásai. Tudománytörténeti kérdésekről is írt. Megemlíthetjük műfordítói munkásságát, többek között lefordította

Bethlen Mihály útinaplójának svédországi részletét (Mikael Bethlen i Sverige år 1693, Ur Bethlens resedagbok, översatt och med inledning av Bo Wickman, Karolinska Förbundets Årsbok 1986, 17–32).

Bo Wickman remek kolléga és barátságos ember volt (többen csak „Bo bácsi”-ként emlegettük). Nemcsak tudásával, előadásaiival, de magasságával is – szó szerint! – kiemelkedett a konferenciákon. Tanítványai, közvetlen munkatársai tisztelték és szerették. Ezt tanúsítja az az ünnepi könyv, amelyet 65. születésnapja tiszteletére jelentettek meg (*In honorem Bo Wickman. 7 september 1982* [eds. Lars-Gunnar Larsson, Erling Wande]. Fenno-Ugrica Suecana 5. Journal of Finno-Ugric Research in Sweden. Uppsala 1982). Ebben található az ünnepelt tudományos bibliográfiájának addigi legfontosabb tételei (413–418). Később egy, a kiváló professzor 80. születésnapjára megjelentetett tanulmánygyűjtemény kitűnően reprezentálja Bo Wickman egész tudományos munkájának keresztmetszetét és legjavát (Bo Wickman: *Valda skrifter. Selected Writings* published on the occasion of his 80th birthday 7. IX. 1997 [eds. Lars-Gunnar Larsson, Raimo Raag]. Ursus 3. Skriftserie utgiven av Finsk-ugriska institutionen i Uppsala. Uppsala universitet. Uppsala 1997). Ez a kötet 19 Wickman-tanulmányt tartalmaz reprint kiadásban az uralisztika, a lappológia és tudománytörténet témaköreiből.

A tudományszervezésben is igen aktív részt vállalt. Nemcsak állandó szereplője volt a nemzetközi konferenciáknak, hanem szerkesztette a *Studia Uralica et Altaica Upsaliensia* című folyóiratot, társszerkesztője volt a németországi *Ural-Altäische Jahrbücher* című folyóiratnak, szerkesztőbizottsági tagja a *Hungarian Studies* című angol nyelvű periodikának, elnöke volt az uppsalai nyelvtudományi társaságnak (*Språkvetenskapliga sällskapet*), tagja a finnugor kongresszusok nemzetközi szervezőbizottságának (*International Committee of Finno-Ugric Congresses*), tagja a Svéd Királyi Tudományos Társaságnak, valamint a Gustav Adolf Akadémiának stb.

Szándékosan hagyta utolsónak a megemlékezés írója Bo Wickman hungarológiai munkásságát. Nem azért, mintha e tevékenysége életművében kevésbé lett volna fontos és jelentős. Ellenkezőleg: mint láttuk, a magyar nyelv különösen közel állt Bo Wickman szívéhez. A magyar nyelv kutatás rejtelmébe a stockholmi egyetemen nem kisebb egyéniség, mint Lotz János professzor vezette be. Svéd–magyar szótára (*Svensk-ungersk ordbok*, Stockholm 1965.) első volt a maga nemében. Hungarológiai munkásságának elismeréseképpen 1977-ben a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság elnökévé választotta. Ezt a tisztséget – a Társaság tagjainak meglegedésére – 1991-ig látta el. Nagyon köszönjük!

A gyász hír hallatán tehát tisztelettel búcsúzunk Bo Wickmantól. Barátsággal és köszönettel emlékezünk volt elnökünkre. Szeretettel méltó egyéniségét köreinkben is megőrizzük. Requiescat in pace!

Keresztes László